

Зрібняк Олена Анатоліївна

Педагогічний стаж: 13 років.

Кваліфікаційна категорія: спеціаліст вищої категорії.

Освіта: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2009 рік.

Педагогічна ідея

«Предметно-інтегративний підхід у вивченні музичного мистецтва в умовах реалізації нового Державного стандарту загальної середньої освіти»

«Мистецтво – це не живопис, не поезія, не музика,
а творчість, в якій вони всі об'єднані» А. Швейцер

Реалізація концептуальних ідей Нової української школи як школи компетентностей XXI століття значно посилює універсальну роль мистецької освітньої галузі у формуванні особистості-патріота, особистості-інноватора. Її мета, як визначено Державним стандартом базової середньої освіти, полягає у цілісному розвитку особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу.

Дослухаємося до спільної думки Т. Крижановської та І. Пелячик, які, вивчаючи проблему комплексного розвитку художньої культури особистості, підкреслюють специфіку мистецтв, а саме: живопис дає реципієнту образ та думку, і потрібно створити у своїй уяві настрій. Поезія слова дає думку, за нею необхідно відтворити образ та настрій, а музика безпосередньо дає настрій, і за ним потрібно відобразити думку та образ, а іноді і просто образ. Жоден із видів мистецтва не спроможний розв'язати увесь спектр завдань художнього розвитку і виховання, хоч кожен з них бере участь у їх вирішенні, маючи власну кінцеву мету та володіючи певною специфікою впливу на особистість.

Якими ж ключами користуємося в організації освітнього процесу на уроках музичного мистецтва? По-перше, для нашого закладу освіти предметно-інтегративний підхід є найбільш реальним. Він дає можливість поєднувати предметне й інтегративне навчання, у зміст музичного й образотворчого мистецтв вкраплювати елементи синтетичних мистецтв (хореографічного, театрального, екранного), робити наголос на подібності, знаходити схоже у різноманітності, забезпечуючи цілісний художньо-естетичний розвиток особистості учнів, створювати оптимальні умови для їхнього пізнання цілісної художньої картин світу. По-друге, цей підхід значно активізує образно-

емоційне сприйняття й особистісне пізнання учнями художнього образу мистецтва через універсальні естетичні поняття (гармонія, контраст, композиція, ритм образ тощо), комплекс і синтез мистецтв, грамотне використання на уроках музичного мистецтва методів інтеграції (порівняння й зіставлення, художні паралелі, аналогії, асоціації, художні колекції, емоційний відгук тощо). Саме завдяки предметно-інтегративному підходу вводимо учнів в інтонаційно-звукову виражальну природу музики, візуально-зображувальну мову образотворчого мистецтва, мову рухів і жестів, використовуємо перкусію тіла, що дуже подобається сучасним учням.

Використання предметно-інтегративного навчання на уроках музичного мистецтва пов'язано із реалізацією змістових ліній (художньо-практична діяльність, сприймання та інтерпретація мистецтва, комунікація через мистецтво). На словесному, звуковому, пластичному, живописному, пантомімічному, статичному, динамічному художньому матеріалі у процесі різних видів музичної (мистецької) діяльності діти вчаться знаходити загальне, виділяти своєрідне, схоже. У процесі бесіди чи фасилітованої дискусії вони визначають, як взаємодіють різні види мистецтва, проводять аналогії між мистецькими творами, що допомагає розкриттю образного змісту; встановлюють асоціативні зв'язки між ними, осмислюють спільні міжмистецькі поняття, такі як: емоції, форма, композиція, жанр, стиль, напрям тощо.

Для актуалізації опорних знань на уроках музичного мистецтва надаємо перевагу інтерактивній формі навчання, використовуючи відомі у педагогіці мистецтва методи: мозковий штурм, мікрофон, інтерв'ю, ланцюжок, навчаючи вчуся, світська розмова, побудова асоціативного куща.

Інтегративне навчання сьогодні немислиме без використання комп'ютерних технологій, інтернет-ресурсів, мультимедійних засобів, які дають можливість використати дидактичні можливості відео- і аудіоінформації, впливати на активізацію художньо-творчої діяльності, емоційно-чуттєву сферу дітей.

Зацікавлюють учасників освітнього процесу такі сучасні методи організації інтегративного навчання, як створення ментальних карт. До прикладу, діти малюють в центрі аркуша центральне інтегруюче поняття (форма, композиція жанр, стиль, напрям), через яке розглядається взаємодія мистецтв у контексті теми уроку. Інтелект-карти, як тематичний орієнтир, учні створюють упродовж декількох уроків, на яких поступово освоюється новий тезаурус, візуально узагальнюється попередня інформація, а також включається критичне мислення.

Захоплення самим процесом на уроці музичного мистецтва викликає використання кубика Блума (метод кубування), який діти виготовляють самі. Вказівки на гранях кубика (опишіть, порівняйте, встановіть асоціації, проаналізуйте, застосуйте, запропонуйте) дають можливість успішно

сприймати музичний образ у його зв'язках з іншими видами мистецтва, пізнавати світ мистецтва в різних його гранях і при цьому формувати компетентності. До прикладу, у реалізації змістової лінії «сприймання й інтерпретація мистецтва» можна запропонувати такі завдання: опишіть, що ви бачите на картині, порівняйте спільні елементи музичної мови в музичному й живописному образах, проаналізуйте музичний образ за його етапами, порівняйте жанрові особливості літературного, живописного і музичного образів тощо.

На особливу увагу у нашій практиці заслуговують ігрові методи навчання (наприклад – створення лепбуку), який значно активізує творчість учнів, їхню ініціативність, оригінальність, креативність, поживляє командну роботу й комунікацію, а також метод Боно (допитливий капелюх), несподівані питання якого стимулюють до нестандартних відповідей, творчого мислення.

Серед розмаїття спеціальних методів інтегрованого навчання використовуємо такі: метод спостереження, метод порівняння, метод ненав'язування мистецького інтересу, метод співробітництва, метод художньо-педагогічної взаємодії, метод художнього співпереживання, метод формотворчого стильового заглиблення, метод імпровізації тощо. Ці методи впливають на формування мистецьких інтересів і вражень учнів, пробуджують цікавість до мистецької творчості.

Використання того чи іншого методу, технології, форм роботи залежить від теми уроку, його виду, етапу, досвіду учнів, їхнього віку, цілісного органічного поєднання знань учнів про якесь явище чи процес, орієнтуючись на їхні попередні знання тощо. Саме інтегроване навчання дає вчителю свободу у виборі тематичного змістового матеріалу, відкриває нові можливості у комбінуванні засобів, методів, видів мистецької діяльності, які використовуються в організації навчання.

Результативність й ефективність впровадження педагогічної ідеї знаходить продовження у позанавчальній діяльності: мистецьких інтегрованих гуртках «Веселі нотки», «Театралики», «Юні дослідники музею-світлиці А. Ф. Луценка». Учасники гуртків беруть активну участь у проведенні днів і тижнів мистецтва, сценічних постановках, інсценізаціях, театралізаціях (результати систематично висвітлюються на ютуб-каналі) та проєктній діяльності. Яскравими прикладами є тиждень, присвячений Дню музики, а також міжнародний День художника, театральні постановки до Дня рідної мови, Андріївські вечорниці, щедрувальсько-колядницькі показові виступи, проведення екскурсій до дня вшанування пам'яті та творчості педагога-художника А. Ф. Луценка, КВК, мистецькі виставки, флешмоби, День захисту дітей, фестиваль дитячої творчості «The Best».

У своїй діяльності прагнемо виходити за межі монопредметного викладання

музичного мистецтва. Доброю практикою стали дні інтеграції, коли відбувається інтеграція змісту знань з різних предметів довкола однієї теми («Музика починається там, де закінчуються слова», «Мистецтво жити на землі», «Театральне мистецтво у творенні особистості», «Українцями народилися» тощо). Дні інтеграції завершуються позаурочною навчально-розважальною програмою, зокрема тематичною виставою, конкурсами, виставкою творчих робіт тощо.

Як бачимо, предметно-інтегративний підхід до вивчення музичного мистецтва й організації позанавчальної діяльності – це інтеграція в саме життя через пізнання різних граней мистецтва, компетентності в дії, універсальний інноваційний інструмент загальної мистецької освіти, без якого нині неможливо уявити сучасний освітній процес.

Упровадження ідеї Нової української школи стало надзвичайно важливою подією у вітчизняній освіті. І вона немислима без нового вчителя музичного мистецтва, носія «людини культури», який прагне змін і знаходиться у постійному творчому пошуку. «Якщо ти хочеш зміну в майбутньому, стань цією зміною в сьогоденні», – писав Магатма Ганді. Саме цей вислів є кредо моєї педагогічної діяльності. Тільки рух, розвиток, нові погляди й ідеї, безпосередня творча активність вчителя є важливим ресурсом формування компетентної, духовно і морально стійкої особистості учнів засобами мистецької освіти.

Я не уявляю свого професійного життя без мистецтва, школи та моїх вихованців. Моє шкільне життя – це симфонія, у якій є свої герої, звучать різні теми, виникають суперечності, вступає в дію магія прекрасного тощо. Головна тема цієї симфонії – особистість учня, побічна тема – вчитель. У взаємодії вчитель-учні, вчитель-музика, учні-музика, учні-учні проходить розвиток всієї симфонії шкільного життя, пізнання перетворювальної сили мистецтва, становлення людини культури. Головний герой цієї симфонії – це складний багатогранний, неповторний образ учня, який з кожним уроком, з кожною темою наближається до головної теми симфонії: музика-життя, яка вчить «мистецтву жити на землі».

Свічка горить і тане, залишаючи слід на підсвічнику. Учитель теж горить. Він горить нескінченною любов'ю до мистецтва, професії, дітей і залишає слід у душі наших вихованців. Адже уроки музичного мистецтва – це шлях до самого себе, пізнання й перетворення світу за законами вічних загальнолюдських і національних цінностей. І тому я вірю, що Краса врятує світ, і зігріє дотиком Любові, проростуть зерна Доброти, вічні цінності у Новій українській школі.

Покликання на відеореєс: <https://www.youtube.com/watch?v=Uhkbv7WtrT4>